

สารสตริกนิน (strychnine)

สตริกนินเป็นยากำจัดศัตรูพืชอีกชนิดหนึ่งที่พบบ่อยในสัตว์เลี้ยง ทั้งยังเป็นที่ยอมรับกันว่า ยานี้จัดเป็นยาเบื่อชนิดร้ายแรงที่มีผลให้สัตว์ที่ได้รับเสียชีวิตได้อย่างรวดเร็ว โดยที่ยาจะมีผลต่อระบบประสาทเป็นหลัก

อาการ

สัตว์จะแสดงอาการกระวนกระวายในช่วงเริ่มต้น จากนั้นจะพบการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อและเริ่มมีอาการชัก โดยอาการชักเกร็งที่เกิดขึ้นจะเหนียวแน่นได้จากสิ่งกระตุ้นภายนอก เช่น การสัมผัส หรือเสียง นอกจากนี้การหดเกร็งของกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับการหายใจยังส่งผลให้สัตว์ที่ได้รับสารพิษหายใจลำบาก ติดขัดและขาดอากาศจนเสียชีวิตในที่สุด



การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1. กระตุ้นให้เกิดการอาเจียนให้เร็วที่สุด ซึ่งควรทำภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังได้รับสารพิษ
2. บ้วนผงถ่าน (activated charcoal) เพื่อช่วยในการดูดซับสารพิษ ลดปริมาณของสารพิษที่จะถูกดูดซึมเข้าร่างกาย
3. รีบนำตัวสัตว์ป่วยส่งโรงพยาบาล พร้อมบรรจุนกของสารเคมีที่คาดว่าจะเป็สาเหตุ เพื่อให้สัตวแพทย์ได้ใช้ประกอบการวินิจฉัยโรคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

★ Galler RW. and Messonnier SP. Handbook of Small Animal Toxicology and Poisonings. 2nd edition. St. Louis: Mosby; 2004.

★ Gupta RC, editor. Veterinary Toxicology, Basic and Clinical Principles. New York: Elsevier; 2007.

★ Klaassen CD, editor. Casarett and Doull's toxicology, The basic science of poisons. The McGraw-Hill companies, 2001.



ภาควิชาเภสัชวิทยา

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชั้น 5 อาคารเรียนและปฏิบัติการ คณะสัตวแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

www.pharmaco.vet.ku.ac.th

Tel: 02-5797537

Fax: -02-579-7537



สารเคมีที่เป็นพิษในสัตว์เลี้ยงและ
ทวงในการแก้ไขเบื้องต้น ชุดที่ 1

เรียบเรียงโดย

รศ.บ.สพ.ดร. อำนาจ พัวพลเทพ
อ.สพ.ญ.ดร. ศรัญญา พัวพลเทพ

เอกสารเผยแพร่ความรู้

ภาควิชาเภสัชวิทยา
คณะสัตวแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารเคมีที่เป็นพิษในสัตว์เลี้ยงและ ทางในการแก้ไขเบื้องต้น ชุดที่ 1



หลายครั้งที่สัตว์เลี้ยงได้รับสารพิษทั้งชนิดที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม แล้วสัตว์เลี้ยงได้รับเข้าไปด้วยความบังเอิญจากการกิน การเลีย การสัมผัส หรือจากการที่ผู้เลี้ยงให้อาหารหรือยาบางชนิดแก่สัตว์เลี้ยง แล้วทำให้เกิดผลข้างเคียงขึ้นตามมามากมาย ดังนั้นเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงอาการอันไม่พึงประสงค์ซึ่งอาจรุนแรงจนถึงแก่ชีวิตที่อาจเกิดขึ้น เอกสารชุดนี้จึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสารพิษที่พบบ่อยในสัตว์เลี้ยง พร้อมทั้งวิธีการปฐมพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการในเบื้องต้น โดยจะจัดแบ่งชนิดของสารที่เป็นพิษในสัตว์เลี้ยงออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. สารเคมีชนิดต่างๆ
2. ยาที่ใช้เพื่อการรักษาโรคซึ่งสามารถก่อให้เกิดพิษในสัตว์เลี้ยง
3. อาหารของมนุษย์ที่สามารถก่อให้เกิดความเป็นพิษแก่สัตว์เลี้ยง

1. สารเคมีชนิดต่างๆ

1.1 ยาเบื่อหนู

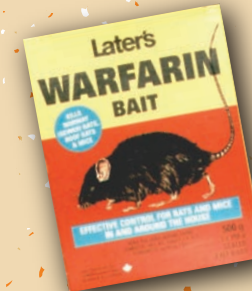
ในกลุ่มของสารเคมีสำหรับกำจัดแมลงและศัตรูพืชที่มีใช้กันในปัจจุบัน ยาเบื่อหนูเป็นสารพิษชนิดหนึ่งที่เป็นภัยใกล้ตัวและมักพบก่อกับปัญหาสัตว์เลี้ยงเป็นลำดับต้นๆ ซึ่งสารเคมีที่เป็นส่วนประกอบในยาเบื่อหนูนั้นมีด้วยกันหลายชนิด โดยชนิดที่สำคัญและมีใช้กันในประเทศไทยได้แก่ สารซิงค์ฟอสไฟด์, สารต้านการแข็งตัวของเลือด, สารสตริกนินและสารฟลูออโรอะซิเตท เป็นต้น ทั้งนี้สัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สุนัขและแมวมีความเสี่ยงจากการได้รับสารพิษเหล่านี้จากการกินหรือเลียยาเบื่อหนูที่วางไว้ภายในบ้านโดยตรง หรือจากการไปสัมผัส เลีย กินซากของหนูที่ตายจากยา ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงยาเบื่อหนู 2 กลุ่มที่พบมีรายงานการเกิดพิษในสัตว์เลี้ยงเสมอคือ



ยาเบื่อหนูกลุ่มสารต้านการแข็งตัวของเลือด

อาการ

กรณีที่อาการพิษเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน จะแสดงอาการให้เห็นภายใน 1-2 วัน แต่โดยทั่วไปแล้วอาการมักจะปรากฏภายใน 5-7 วันหลังจากได้รับสารพิษ ซึ่งระยะเวลาขึ้นอยู่กับปริมาณและชนิดของสารพิษที่ได้รับ สำหรับอาการที่พบบ่อยประกอบด้วย การซึม อ่อนแรง เยื่อเมือกซีด อาจพบมีเลือดออกให้เห็นตามตำแหน่งต่างๆ เช่น เลือดออกตามไรฟันและในช่องปาก เลือดกำเดาไหล ถ่ายอุจจาระเป็นสีดำ อาเจียนมีเลือดปน บัสสวะเป็นเลือดหรือมีเลือดปน นอกจากนี้ยังอาจเกิดเลือดออกภายในร่างกายเช่น เลือดออกในช่องอก เลือดออกในช่องท้องและอาจพบภาวะไขว้รวมด้วย



การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1. กระตุ้นให้เกิดการอาเจียนให้เร็วที่สุด ซึ่งควรทำภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังได้รับสารพิษ
2. ป้อนผงถ่าน (activated charcoal) เพื่อช่วยในการดูดซับสารพิษ ลดปริมาณของสารพิษที่จะถูกดูดซึมเข้าร่างกาย
3. รีบนำตัวสัตว์ป่วยส่งโรงพยาบาล พร้อมบรรจุนกัณฑ์ของสารเคมีที่คาดว่าจะสาเหตุ เพื่อให้สัตวแพทย์ได้ใช้ประกอบการวินิจฉัยและวางแผนแนวทางการรักษาต่อไป
4. หลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนหรือบาดเจ็บต่อตัวสัตว์ เพราะจะยิ่งเพิ่มโอกาสในการเสียเลือดและเลือดไหลไม่หยุดให้เกิดมากขึ้น